

including whether they begin to drink and how much. An adolescent who expects drinking to be a pleasurable experience is more likely to drink than one who does not.

Young people who are disruptive, hyperactive, and aggressive, as well as those who are depressed, withdrawn, or anxious, may be at greatest risk. Other behavior problems associated with alcohol use include rebelliousness, difficulty avoiding harm or harmful situations, and a host of other traits seen in young people who act out without regard for rules or the feelings of others.

Children of alcoholics (COAs) are between 4 and 10 times more likely to become alcoholics themselves than are children who have no close relatives with alcoholism. COAs also are more likely to begin drinking at a young age and to progress to drinking problems more quickly. Also they can get sensitivity and tolerance to alcohol from their parents.

Environmental Aspects such as the impact of the media also play a role in alcohol use. Today alcohol is widely available and aggressively promoted through television, radio, billboards, and the Internet. Researchers are studying how young people react to these advertisements. In a study of 3rd, 6th, and 9th graders, those who found alcohol ads desirable were more likely to view drinking positively and to want to purchase products with alcohol logos.

Conclusions. Whatever it is that leads adolescents to begin drinking, once they start they face a number of potential health risks. Studies show that young people who drink heavily may put themselves at risk for a range of potential health problems.

УДК 811.81`33=111

Король Л.Л.
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка,
Полтава, Україна

**КОГНІТИВНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ІНОЗЕМНОМОВНОГО ТЕКСТУ
У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Стаття присвячена вивченню проблеми когнітивної візуалізації у самостійній роботі з іноземномовним текстом студентів нефілологічних спеціальностей у закладі вищої освіти. Виокремлено етапи когнітивної візуалізації.

***Ключові слова:** когнітивна візуалізація, засоби когнітивної візуалізації, іноземномовний текст, самостійна робота студентів у закладі вищої освіти.*

The article deals with the study of cognitive visualization in independent work of students of non-philological specialties in higher education institutions. The stages of cognitive visualization are distinguished.

***Key words:** cognitive visualization, means for cognitive visualization, foreign language text, independent work of students in higher education institution.*

Значущість сучасних технологій, які в період викликів, спричинених пандемією коронавірусної хвороби, уможливили створення віртуальних навчальних середовищ у закладах вищої освіти, важко переоцінити. Разом з тим тривале дистанційне навчання актуалізувало потребу в естетично-привабливих дидактичних матеріалах для самостійної роботи студентів, а відтак прикувало

увагу й до способів графічного репрезентування інформації за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій самими студентами.

Одним з інструментів забезпечення розуміння текстової інформації загалом й іноземномовного навчального тексту зосібна слушно визнано когнітивну візуалізацію, теоретичні засади якої розкрито в працях А. Вербицького, В. Давидова, П. Ерднієва, З. Калмикової, Л. Фрідмана та інших.

Українські та закордонні вчені аргументували роль і місце поняття «когнітивна візуалізація» у сучасному тезаурусі лінгводидактики, де термін побутує доволі широко. Разом з тим простежуємо його розбіжні дефінітивні формулювання, як-от: система логічних, виразних і послідовних дій, спрямованих на візуальне перетворення навчального матеріалу, метою якого є підвищення ефективності роботи з навчальною інформацією шляхом активізації процесів пізнання [4, с. 86]; сукупність прийомів і методів візуального подання навчальної інформації, що активізують емоційно-образні компоненти мислення, забезпечують когнітивне структурування змісту знань, когнітивне моделювання елементів структури діяльності та процесів узаємодії об'єктів [5, с. 17–18]; таке подання навчальної інформації, яке враховує відповідну технологію щодо її створення або оброблення з метою активізації та інтенсифікації когнітивних процесів та підтримки когнітивної діяльності особистості [2, с. 124]; створення графічних навчальних елементів, які сприяють удосконаленню навчальної діяльності [3];

Роль візуального контенту дістала експериментальне підтвердження у роботах відомого американського вченого Е. Р. Тафті (E. R. Tufte), який дійшов висновку, що продуктивність людини, яка працює з візуалізованою інформацією, на 17% вища, що така інформація в 60 000 разів сприймається швидше в порівнянні із суто текстовою, що людина на 323% краще виконує інструкцію щодо певних дій, якщо така містить ілюстрації [8].

Ідеї теоретиків пройшли перевірку практикою, в ході якої викристалізувалися методичні аспекти впровадження когнітивної візуалізації у навчальний процес. Не випадково різнобічному дослідженню піднятої проблеми присвячено низку наукових та науково-методичних статей (Г. Барабанова, Н. Білошапка, Л. Білоусова, Н. Манько, О. Ковалевська, Ю. Комарова, О. Семеніхіна, М. Синиця, С. Тітова, М. Цимбалюк, Л. Черчата, Т. Шоріна й інші).

Так, у науковій розвідці С. Терещенко та І. Гафіатуліної зауважено, що принцип когнітивної візуалізації базується на психологічних закономірностях, відповідно до яких ефективність засвоєння навчального матеріалу підвищується, якщо наочність у навчанні виконує не лише ілюстративну, а й когнітивну функцію [7, с. 52].

З'ясовуючи сутність феномена, дидактична явленість якого у сфері сучасної мовної підготовки майбутнього фахівця потребує виваженого осмислення, Н. Житеньова, вказала на те, що результатом застосування графічних зображень є активізація образних компонентів мислення, когнітивне структурування змісту знань, адже елементи візуалізації вичленовують з інформаційного потоку суттєві елементи та сконцентровують увагу того, хто навчається, саме на них [2, с. 27].

Як бачимо, когнітивна візуалізація витлумачується з позицій активізації процесу пізнавальної діяльності студента з опертям на сучасні інформаційно-комунікаційні технології, емоційно-образного мислення, а це, на наше переконання, – рушій самостійній роботі з іноземномовним текстом.

Примітно, що дібрані за тематичним принципом тексти для самостійного опрацювання у віртуальному класі часто враховують специфіку майбутньої професійної діяльності студента або ж ілюструють певне явище (подію / ситуацію / випадок), що має інформативну, соціокультурну, країнознавчу цінність. Іноземномовний текст зазвичай супроводжують вправи та завдання, спрямовані на осмислення основної та додаткової інформації, а також на формування тих чи тих навичок. Можемо констатувати, що текст постає тим пізнавальним ресурсом самостійної роботи студента (СРС), який насичує когнітивне поле академічного дискурсу достовірними фактами, новими зразками мовної норми.

Закономірно спрогнозувати, що когнітивна візуалізація й надалі залишатиметься пріоритетом на терені навчання іноземної мови у вищому закладі освіти, а її роль у самостійній роботі студента з іноземномовним текстом употужниться.

Когнітивно-візуальне подання інформації в ході роботи з текстом Г. Барабанова пов'язує з експлікацією змісту, його осмисленням та моделюванням дій. Науковиця вирізнила три напрями когнітивної візуалізації тексту: через автентичні відеоматеріали; через комплекс вправ в умовах мультимедійного класу; через інтерактивну методику, яка виформовує взаємозв'язок у системі «студент – навчальний текст» [1, с. 253]. Якщо на основі прочитаного студент узмозі будувати ментальні образи, постулює дослідниця, то це і є доказом розуміння. Зазначені образи мусять створюватися в передтекстових вправах, у процесі читання і в післятекстовій роботі, позаяк візуалізація єднає фонові знання з новою інформацією [1, с. 254].

Зауважимо, що в контексті організації СРС застосування ресурсу інформаційно-комп'ютерних технологій для когнітивної візуалізації текстового матеріалу з іноземної мови в групах нефілологічних спеціальностей потребує особливо ретельного проектування.

Досвід викладання таких дисциплін, як «Іноземна мова», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Іншомовний академічний дискурс» та ін. здобувачам першого (бакалаврського) рівня освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка дозволяє ствердити, що етапами виконання навчального завдання СРС, розв'язання якого має завершитися створенням візуалізованого іноземномовного продукту, мають слугувати: по-перше, вибір засобу візуалізації (комп'ютерної програми або платформи, яка містить контент відкритого доступу для слайдів, презентацій, буклетів, постерів, листівок тощо); по-друге, підготовка зрозумілого студентом методичного супроводу (особливо якщо програма чи платформа використовується для самостійного навчання вперше) та забезпечення безперешкодного доступу до порадики щодо самостійних дій (розміщення інструктивних матеріалів у віртуальному класі); по-третє, розроблення завдань СРС у межах алгоритму «іноземномовний текст – графічний об'єкт на основі цього тексту». Наприклад, подайте основну ідею тексту у формі хмари слів (хмари тегів); створіть рекламний буклет на основі прочитаного тексту; узагальніть визначення поняття у формі ментальної карти; створіть три слайди на основі аргументів есе тощо.

Через самостійне створення об'єктів візуалізації на основі навчального тексту студенти нефілологічних спеціальностей університету поглиблюють знання, вдосконалюють уміння продукувати зразки академічного дискурсу певного жанру з

опертям на графічний об'єкт, отожд важливо, щоб елементи графіки, створені студентом у ході виконання завдань самостійної роботи, знайшли застосування в мовленнєвій діяльності на аудиторному занятті та були розміщені на спільному диску для оцінювання іншими студентами групи. У такий спосіб якісний авторський продукт когнітивної візуалізації може стати частиною ресурсу дистанційного навчання з дисципліни. А це, відповідно, істотно поліпшує сприйняття навчального матеріалу, розширює контент ілюстративного супроводу СРС, слугує запорукою активної самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, когнітивна візуалізація іноземномовного тексту постає дидактично доцільним інструментом, застосування якого активізує самостійну навчально-пізнавальну діяльність студентів нефілологічних спеціальностей і забезпечує умови для творчого саморозвитку суб'єктів педагогічного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабанова Г. Когнітивна візуалізація іншомовного професійно-орієнтованого тексту в навчальних цілях. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. № 9(268). Львів : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. С. 251–257.
2. Житеньова Н. В. Сутність візуалізації в навчальному процесі. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2013. Вип. 19. С. 18–21. Серія: Педагогіка.
3. Колмакова Л. А. Практика применения когнитивной визуализации учебной информации для совершенствования учебно-познавательной деятельности обучающихся профессиональных образовательных организаций. 2015. URL: <http://www.emissia.org/offline/2015/2429.htm>.
4. Кондратенко О. А. Дидактические принципы реализации когнитивновизуальной технологии в дистанционном обучении студентов. *Теория и практика общественного развития*. 2013. № 6. С. 84–88.
5. Лаврентьев Г. В., Лаврентьева Н. Б., Неудахина Н. А. Некоторые теоретические основы технологии визуализации. URL: http://www2.asu.ru/cppkp/index.files/ucheb.files/innov/Part2/ch8/glava_8_1.html.
6. Манько Н. Н. Когнитивная визуализация педагогических объектов в современных технологиях обучения. *Образование и наука*. 2009. № 8. С. 10–30.
7. Терещенко С. П., Гафіатуліна І. В. Візуалізація навчального процесу як шлях активізації пізнавальної діяльності слухачів. *Вісник науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту*. 2017. № 27. С.51–53.
8. Tufte E. R. *The Visual Display of Quantitative Information*. Cheshire, Connecticut : Graphics Press, 2001. 200 p.

УДК 378.015.311.016:81'243

Кохан Р.А.

**Львівський національний університет ім. Івана Франка,
Львів, Україна**

СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Науково-дослідницький дискурс сьогодення охоплює чималу кількість запитань практичного характеру до організації освітнього процесу. Виклики глобалізованого та вкрай «осучасненого» суспільства підвищили планку для фахівця, котрий прагне успішно увійти у професійний світ. Водночас вони становлять значну небезпеку для навчальної особистості майбутнього фахівця,